

Themanieuwsbrief bezuinigingen

Openbare bibliotheken zijn de grootste publieksvoorziening van Nederland. De economische recessie die een gat in de rijksbegroting heeft geslagen zal ook bibliotheken treffen omdat er bezuinigd zal moeten worden om de oplopende rentelast voor de samenleving te verminderen. Bibliotheken zullen erop aangesproken worden daarin ook hun bijdrage te leveren. Maar ook zullen bibliotheken kunnen laten zien dat ze door vindingrijkheid, ondernemerschap en goede samenwerking hun maatschappelijke rol blijven vervullen.

Gemeentelijke bezuinigingen

In 2009 werden de eerste geluiden over bezuinigingen al opgevangen. De VOB heeft in november/december 2009 een snel onderzoek gedaan onder de leden om dit in kaart te brengen.

Dit levert op dat er ten aanzien van gemeentelijke bezuinigingen op dit moment de volgende 'harde' gegevens hebben.

- 63% van de bibliotheken wordt in 2010 of later geconfronteerd met bezuinigingen.
  - In 2010 bezuinigen 52 gemeenten op de bibliotheekvoorzieningen.
  - In 2010 wordt er gemiddeld 3,6% gekort door de bezuinigende gemeente. (Een uitschieter vormt de Bibliotheek Zeeuws Vlaanderen waar 25% wordt bezuinigd.)
  - Van wat er nu bekend is zullen de bezuinigingen in 2011 gemiddeld 5% bedragen. Daar de begrotingen 2011 nog niet zijn vastgesteld is dit cijfer slechts een afspiegeling van aankondigingen.
- Dit onderzoek is gebaseerd op respons van 59% van de branche.

Al met al treffen bezuinigingen in 2010 al ruim een derde van alle bibliotheken. De effecten van bezuinigingsmaatregelen worden in de cijfers gedempt omdat bibliotheken veelal met meerdere gemeentelijke opdrachtgevers te maken hebben. Op sommige plaatsen leidt de bezuinigingsmaatregel tot sluiting van een vestiging. Het verdwijnen van de gehele bibliotheekvoorziening voor een gemeenschap is dan een feit.

De vereniging zal einde dit jaar deze enquête opnieuw uitvoeren.

Het volledig onderzoek is gepubliceerd via de website.

<http://www.debibliotheken.nl/dienstverlening/onderzoek-bezuinigingen/>

Vanaf begin 2010 namen de waarschuwingen van gemeenten aan bibliotheken voor de budgetten 2011 ernstiger vormen aan.

In sommige gemeenten wordt gesproken over 50% bezuinigingen.

Provinciale bezuinigingen

Vanaf 2011 wordt het provinciefonds met 290 miljoen gekort. Deze korting van ruim ca 30% zal effecten hebben op de provinciale financiering van het bibliotheekwerk.

Ook heeft de VOB stappen ondernomen om zicht te krijgen op de provinciale bezuinigingen die vanaf 2011 doorgevoerd zullen worden.

Een inventariserend onderzoek is gestart. Met bezuinigingen op de verschillende bestuursniveaus

komt het hele stelsel onder druk te staan.

De VOB wil met de hulp van de leden en bijzondere leden de effecten op het stelsel in kaart brengen.

Welke stukken zijn relevant?

De **Wet Specifiek Cultuurbeleid**.

In deze wet zijn de wettelijke afspraken voor het openbaar bibliotheekwerk vastgelegd.

http://www.debibliotheken.nl/fileadmin/documenten/pdf_oranje/pdf_dienstverlening/Hoofdstuk_IVA_doe_Wet_SC_IV_Bibliotheekwet.pdf

Vereniging Nederlandse Gemeenten

De **VNG** heeft in haar laatste [ledenbrief \(januari 2010\)](#) concrete handreikingen gedaan aan haar leden over de financiering van bibliotheken.

http://www.debibliotheken.nl/fileadmin/documenten/pdf_oranje/pdf_dienstverlening/Ledenbrief_BAOZ_W-U201000054.pdf

Citaat: "Voor de gemeentelijke subsidiëring geldt tenminste het instapniveau, dat eerder overeengekomen is bij het Koepelconvenant herstructurering openbare bibliotheekwerk plus aanvulling (zie desgewenst VNG-ledenbrieven 02/4 en 04/97):

- € 11,- subsidie per inwoner per jaar in gemeenten met 30.000 of minder inwoners.

- € 12,- subsidie per inwoner per jaar in gemeenten met meer dan 30.000 en minder dan 90.000 inwoners.

- € 15,- subsidie per inwoner per jaar in gemeenten met 90.000 of meer inwoners.

Op bovenstaande bedragen met prijspeil 2003 kunt u de binnen uw gemeente gebruikelijke index toepassen (ter vergelijking, nominaal

accres gemeentefonds 2004/-0,26%, 2005/+1,64%, 2006/+2,95%, 2007/+4,24%, 2008/+5,4%, 2009/voorlopig +9,6%).

Voorts is dit alles exclusief huisvestingskosten (gemiddeld 20%)."

Bibliotheekcharter 2010-2012

Het **Bibliotheek charter** dat in december 2009 door de overheden werd ondertekend spreekt van een gemeenschappelijk belang en gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeenten, provincies en rijk en de bibliotheekbranche.

"De Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het uitvoerend werk van fysieke bibliotheek en de lokale component van de landelijke digitale bibliotheek, voor lokale netwerken, voor de aansluiting daarvan op provinciale en landelijke netwerken, voor de implementatie van landelijk overeengekomen innovaties."

Ook wordt in het charter stilgestaan bij de financiële structuur van het bibliotheekwerk. "Partijen onderzoeken in 2010 de huidige en toekomstige financiële structuur van het bibliotheekwerk op de verschillende overheidsniveaus. Het onderzoek brengt de bestaande financiële stromen in kaart en beschrijft op de verschillende overheidsniveaus de financiële effecten van het proces van bibliotheekinnovatie, zoals de verschuiving van fysieke naar digitale diensten en certificering. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen partijen afspraken maken over de financiële consequenties." Die resultaten van dit onderzoek zijn nog niet beschikbaar.

Over de verantwoordelijkheid van de gemeente is het volgende in het charter vastgelegd.

- "De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de kern van het bibliotheekbestel: de lokale/regionale basisbibliotheken. De gemeenten bekostigen de basisbibliotheken en formuleren welk niveau van dienstverlening in de lokale situatie van de bibliotheken verwacht wordt. Het bestaande instapniveau blijft tenminste gehandhaafd;
- Gemeenten nemen bij subsidieverlening aan basisbibliotheken de volgende voorwaarden op:

- Ø Basisbibliotheken nemen deel aan provinciale en landelijke netwerken, zoals omschreven in de Wsc en nader ingevuld in paragraaf 3;
- Ø Basisbibliotheken werken mee aan de implementatie van door partijen overeengekomen innovaties;
- Ø Basisbibliotheken zijn voor een nader te bepalen datum gecertificeerd op basis van nieuwe certificeringsnormen;
- Ø Basisbibliotheken verstrekken de subsidiegever benchmarkgegevens vanuit het brancheinformatiesysteem;
- Gemeenten geven bibliotheken de mogelijkheid uitgaven binnen bepaalde marges te verschuiven van de fysieke collectie naar digitale dienstverlening;
- Basisbibliotheken kunnen, conform de certificeringsnormen 2006-2009, tenminste 5% van hun begroting inzetten voor innovatie. “

Bestuursrecht

In het **bestuursrecht** zijn een aantal aanknopingspunten voor verweer.

Gemeentes hebben bij subsidiering van bibliotheken e.d. veel beleidsvrijheid om subsidies te verminderen en zij maken daar in tijden van bezuinigingen veelvuldig gebruik van. De Algemene Wet Bestuursrecht schrijft alleen voor dat ingeval van langlopende subsidies zoals bij bibliotheken de gemeente een redelijke termijn in acht moet nemen om voor het nieuwe subsidietijdvak een taakstellende bezuiniging te kunnen doorvoeren. Zie art. 4:51 Awb.

Artikel 4:51

1. Indien aan een subsidie-ontvanger voor drie of meer achtereenvolgende jaren subsidie is verstrekt voor dezelfde of in hoofdzaak dezelfde voortdurende activiteiten, geschiedt gehele of gedeeltelijke weigering van de subsidie voor een daarop aansluitend tijdvak op de grond, dat veranderde omstandigheden of gewijzigde inzichten zich tegen voortzetting of ongewijzigde voortzetting van de subsidie verzetten, slechts met inachtneming van een redelijke termijn.

2. Voor zover aan het einde van het tijdvak waarvoor subsidie is verleend sedert de bekendmaking van het voornemen tot weigering voor een daarop aansluitend tijdvak nog geen redelijke termijn is verstreken, wordt de subsidie voor het resterende deel van die termijn verleend, zo nodig in afwijking van artikel 4:25, tweede lid.

Er is geen regel die zegt wat een redelijke termijn precies is. Het hangt in de jurisprudentie steeds van de bijzondere omstandigheden van het geval af wat redelijk is: een bezuiniging van 4% is makkelijker op te vangen dan een bezuiniging van 14 of 24%.

In het algemeen is het criterium dat de gesubsidieerde instelling voldoende gelegenheid moet hebben om de bezuiniging op te vangen. In geval van bezuiniging op de formatie gaat het dan om de redelijke termijn die nodig is om de bibliotheek in de gelegenheid te stellen om als werkgever de arbeidsverhouding met medewerkers op een behoorlijke wijze af te wikkelen.

De wet voorziet niet in een plicht tot schadevergoeding of betaling van afvloeiingskosten/frictiekosten in deze situatie. Dat neemt niet weg dat je hierover met de gemeente in de slag kunt gaan met een beroep op beginselen van behoorlijk bestuur omdat de gemeente door subsidiering wel invloed heeft gehad op de aanstelling van medewerkers c.q. de omvang van de personeelsformatie.

De plicht tot schadevergoeding bestaat wel in de situatie als de subsidie is verleend voor een langlopende budgetperiode en de bezuiniging wordt opgelegd voordat dit tijdvak is verstreken (zie art. 4:50).

Public Affairs

Daarnaast kan ook de weg van de beleidsbeïnvloeding bewandeld worden.

De VOB biedt op haar website een aantal lobbyinstrumenten.

Bibliotheken als economische factor

De President van de Verenigde Staten Barack Obama noemde investeren in bibliotheken in een adem met investeren in klaslokalen en laboratoria in het Recovery en reinvestmentplan om de economische crisis te lijf te gaan. Met deze uitspraak zette hij bibliotheken op de kaart als economische factor.

<http://www.debibliotheken.nl/commissies/strategie/lobby/lobbyinstrumenten/economische-factor/>

Via de bovenstaande link vindt u ook de volgende documenten:

Argumentatiekaarten. U kunt deze gebruiken als leidraad bij een gesprek met politici of politieke partijen, en ze na het gesprek achterlaten.

Een **folder** voor de positionering van de bibliotheek: [Uw openbare bibliotheek, denken, doen, meedoen!](#)

De powerpointpresentatie '[De bibliotheek](#)' over de **footprint** van het openbaar bibliotheekwerk.

Ook zijn er een drietal **filmpjes over de kerntaken** van de bibliotheek Lezen, leren en informeren via Youtubekanaal nieuweVOB,

of op de website <http://www.debibliotheken.nl/commissies/strategie/gemeenteraad-2010/> beschikbaar die kunnen worden ingezet in gesprekken met gemeente en andere stakeholders.

Met de volgende nieuwsbrief zullen we u een verdere handreiking doen hoe om te gaan met bezuinigingen.

De Kijkwijzer

De VOB heeft in het voorjaar 2009 een convenant ondertekend waarin betere naleving van PEGI (classificatie voor games) en Kijkwijzer (classificatie voor films, DVD's en video's) wordt afgesproken. Dit Convenant is getekend tussen de branches bioscopen, winkels, videotheken of bibliotheken, het NICAM en het Ministerie van Justitie. Dit moet leiden tot een betere handhaving van de leeftijdsgrenzen voor audiovisuele producten in bioscopen, winkels, videotheken en bibliotheken.

NICAM laat op dit moment mystery guests bezoeken afleggen aan bibliotheken om te controleren of de Kijkwijzer wordt nageleefd. Bijgaand het persbericht. NICAM constateert dat het veel beter gaat dan een jaar geleden. Een score van 42% naleving zal hen echter niet tevreden stellen.

Oplettendheid is geboden. Op de site <http://www.buro240a.nl/> vindt u de voorwaarden waaraan moet worden voldaan. Ook zijn er trainingen voor

medewerkers om hen te informeren over wat zij moeten weten over naleving van de Kijkwijzer.

De site is genoemd naar artikel 240a van het Wetboek van Strafrecht. Dit artikel luidt als volgt: "*Met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of*

geldboete van de vierde categorie wordt gestraft hij die een afbeelding of voorwerp, of een gegevensdrager, bevattende een afbeelding waarvan

de vertoning schadelijk is te achten voor personen beneden de leeftijd van zestien jaar, verstrekt, aanbiedt of vertoont aan een minderjarige van

wie hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, dat deze jonger is dan zestien jaar."

Certificering

De certificering van openbare bibliotheken gaat zijn tweede ronde in. De Vereniging van Openbare Bibliotheken heeft inmiddels twee voorlichtingsbijeenkomsten gehouden over de aangepaste normstelling. Daarbij waren ongeveer 80 instellingen vertegenwoordigd. De deelnemers waren kritisch maar positief over het voorstel dat in juni aan de ledenvergadering zal worden voorgelegd voor besluitvorming. Gezien de grote opkomst is het de vraag of er nog een derde bijeenkomst georganiseerd moet worden in het midden van het land. Indien u daaraan zou willen deelnemen verzoek ik

u dat te melden bij Monica van de Donker, donker@debibliotheken.nl onder vermelding van

Certificering. Bij voldoende aanmeldingen wordt nog voor 17 juni een extra informatiebijeenkomst belegd.